

اعجاز قرآن

معجزه انجام کاری است که دیگران از انجام و یا هم آوردی با آن عاجز باشند. قرآن معجزه پیامبر اسلام و سند نبوت اوست. قرآن خود با مبارزه طلبی ای که در آیاتی از خود نموده و بی پاسخ ماندن ندایش، اثبات نموده است که کسی را یارای هم آوردی با آن نیست.

تعریف اعجاز

اعجاز از ریشه «عجز» (ناتوانی) به معنای ناتوان ساختن می‌باشد ناتوان ساختن بر دو گونه است: یکی آن که توانایی کسی قهرا از وی سلب شود و او به عجز درآید، مثلا اگر شخصی قدرت مالی یا مقامی دارد، آن مال یا مقام از او با زور گرفته شود و او به خاک مذلت بنشیند.

دیگر آن که کاری انجام گیرد که دیگران از انجام و یا هم آوردی با آن عاجز باشند، بدون آن که درباره آنان هیچ گونه اقدام منفی به عمل آمده باشد، مثلا ممکن است کسی در کسب کمالات روحی و معنوی به اندازه‌ای پیش رفت کند که دست دیگران بدو نرسد و از روی عجز دست فرونهند در مثل گویند: «فلان احرص اعداء، فلانی زبان دشمنان خود را بند آورد» مقصود آن است که آن اندازه آراسته به کمالات گردیده و کاستی‌ها را از خود دور ساخته که جایی برای رخنه عیب جویان باقی نگذارده است.

اعجاز قرآن از نوع دوم است، یعنی در بلاغت، فصاحت، استواری گفتار، رسابودن بیان، نوآوری های فراوان در زمینه معارف و احکام و دیگر ویژگی‌ها، آن اندازه اوج گرفته که دور از دسترس بشریت قرار گرفته است از این جهت قرآن را «معجزه جاوید» گویند این حالت برای قرآن، همیشگی و ثابت است، چرا که این کتاب بزرگ قدر، سند شریعت جاوید اسلام است.

پیشینه بحث

مساله «اعجاز قرآن» از دیر زمان مورد بحث و نظر دانشمندان بوده است شاید اولین کسی که در این زمینه بحث کرده و مساله را به صورت کتاب یا یک رساله درآورده طبق گفته ابن ندیم محمد بن زید واسطی (متوفی ۳۰۷) است وی از بزرگان اهل کلام می‌باشد و کتاب‌هایی در این زمینه به نام «الامامة» و «اعجاز القرآن فی نظم و تالیفه» نگاشته است.

برخی پیش از او، ابو عبیده معمر بن المثنی (متوفی ۲۰۹) را یاد می‌کنند، او کتابی در دو مجلد درباره اعجاز قرآن نوشته است همچنین ابو عبید قاسم بن سلام (متوفی ۲۲۴) کتابی در اعجاز قرآن دارد اما این نوشته‌ها اکنون در دست نیست.

قدیمی‌ترین اثری که در این زمینه در دست است، رساله «بیان اعجاز القرآن» نوشته ابوسلیمان حمد بن محمد بن ابراهیم خطابی بستی (متوفی ۳۸۸) است این اثر ضمن مجموعه‌ای با عنوان «ثلاث رسائل فی اعجاز القرآن» اخیراً به چاپ رسیده است. مؤلف این رساله، مساله اعجاز القرآن را از بعد «بیانی» با شیوه‌ای جالب مطرح ساخته و درباره **انتخاب واژه‌ها** در قرآن و **نکته‌سنجی‌ها متناسب و هم‌آهنگ سخن گفته و برجستگی قرآن** را در این انتخاب و چینش شگفت‌آور کاملاً آشکار ساخته و به خوبی از عهده آن برآمده است.

دو رساله دیگر این مجموعه یکی تالیف ابوالحسن علی بن عیسی رمانی (متوفی ۳۸۶) از بزرگان اهل کلام و اندیشمندان جهان اسلام است نوشته‌های او در زمینه‌های قرآنی بسیار ارزشمند و مورد عنایت شیخ الطائفه ابوجعفر طوسی در تفسیر گرانقدرش «التبیان» قرار گرفته است. دیگری رساله «شافیه» نوشته شیخ عبدالقاهر جرجانی (متوفی ۴۷۱) است جرجانی پایه‌گذار علوم بلاغت، به صورت علم مدون می‌باشد این شخصیت بزرگ جهان علم و ادب، سه نوشته ارجمند در این زمینه برای همیشه به یادگار گذارده است.